



Матеріали Всеукраїнського круглого столу

«ЦІННІСНІ ВИМІРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ»

м. Київ, 10 вересня 2021 року.

Круглий стіл проводився в рамках імплементації проєкту напряду Жана Монне «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку» Erasmus+ Jean Monnet Project «European values of diversity and inclusion for sustainable development» (EVDISD) 620545-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-PROJECT та у співпраці із проєктами – Кафедра Жана Монне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій»(SCAES)620635-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR. Також в круглому столі відбувається кооперація з проєктом Кафедра Жана Монне «Кліматичне лідерство ЄС» Erasmus+ Jean Monnet Chair «EU Climate Leadership» 620031-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR.

Українська асоціація дослідників європейських цінностей в освіті (AREVE)

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сумський національний аграрний університет

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького

Філософський клуб «Мінерва»

Всеукраїнський круглий стіл

10 вересня 2021 року м. Київ

«ЦІННІСНІ ВИМІРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ»

В рамках круглого столу було проведено відкрите засідання філософського клубу «Мінерва» на тему «**Homo Digitalis?**»

Мета цього круглого столу - об'єднання зусиль науковців, філософів та практиків щодо осмислення та обміну досвідом, визначення перспектив розвитку соціальної згуртованості суспільства в умовах зростання його віртуалізації, розгляду Цілей сталого розвитку, змін у інформаційних та соціокультурних технологіях.

Тривалість круглого столу - 16.00 – 18.30

Мова круглого столу - українська.

Круглий стіл проведено в оффлайн та в онлайн форматі.

Оффлайн – в ауд. 231 Центрального корпусу НПУ ім. М.П. Драгоманова, вул. Пірогова 9, онлайн – на платформі Zoom.

Програма, запис та матеріали круглого столу розміщена на сайті проєкту www.evdisd.info, www.scaes, на сайті факультету менеджменту освіти та науки НПУ ім. М.П. Драгоманова www.fmon.npu.edu.ua, [а також на сайтах партнерів заходу.](#)

ПРОГРАМА РОБОТИ КРУГЛОГО СТОЛУ

10 вересня 2021 р.

«ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В ОСВІТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

15. 45– 16.00. Реєстрація

16.00 – 17.30. Пленарне засідання

[Посилання на пленарне засідання:](#)

Ідентифікатор конференції: 338 657 2580

Код доступу: 2956090

Нестерова Марія, доктор філософських наук, професор, професор кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності НПУ ім. М.П. Драгоманова, керівник проєктів Жана Монне, *«Технології соціальної згуртованості та інклюзії в віртуальному просторі»*

Дзюба Наталія, керівник проєкту Академія Сучасних Освітніх Технологій при Київській Малій академії наук *«Діджиталізація в управлінні людськими ресурсами»*

Мельник Олена, кандидат технічних наук, доцент, завідувачка сектору міжнародних проєктів Сумського національного аграрного університету, ГО APREI. *«Цифровізація як інструмент досягнення цілей Європейського Зеленого Курсу»*

Кобринський Дмитро, засновник філософського клубу «Мінерва», викладач філософії, м. Берегово. *«Перспективи та загрози діджиталізації»*

Світлана Цимбал, кандидат філософських наук, НПУ імені М.П. Драгоманова. *«Діджиталізація особистості та виклики інформаційного*

суспільства в умовах сталого розвитку»

Деліні Марина, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України. *«Розвиток соціальної відповідальності на засадах діджиталізації в умовах сталого розвитку»*

Воронова Галина, кандидат філософських наук, НПУ імені М.П. Драгоманова *"Цінісний аспект життєдіяльності в умовах цифрової трансформації суспільства"*

Яценко Олена, кандидат філософських наук, доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності НПУ імені М. П. Драгоманова *«Цифрова культура: союз технократії та семіотики»*

Валенса Ганна, кандидат філософських наук, докторантка НПУ ім. М.П. Драгоманова. *«Ідентичність персональна, групова та національна: можливості і ціннісні виклики епохи діджиталізації»*

Артімонова Тетяна кандидат філософських наук, доцент кафедри логопедії та логопсихології факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова. *«Феномен полікультурності освітнього середовища в умовах діджиталізації.»*

Родінова Наталія кандидат філософських наук, доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності НПУ ім. М.П. Драгоманова *«Соціальні мережі як джерело поширення екознань та екосвідомості»*

Заможський Андрій, аспірант НПУ ім. М.П. Драгоманова. *"Виклики соціальної згуртованості в умовах діджиталізації суспільства"*

Романова Маргарита, вчитель середньої загальноосвітньої школи №93 м. Києва. *«Діджиталізація на уроках англійської мови у початковій школі»*

Кусик Маріанна, студентка 2-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Діджиталізація в логопедичній роботі з дітьми.»*

Волкова Наталя, студентка 2-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Театралізована діяльності в логопедичній роботі з дошкільниками та діджиталізація»*

Гудзь Тетяна, студентка 2-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Особливості міжособистісних відносин у сім'ях, що виховують дитину з порушенням мовленнєвого розвитку в умовах діджиталізації»*

Гула Оксана, студентка 2-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Діджиталізація та сучасні методи виховання і навчання дітей дошкільного віку з вадами мовлення»*

Васильчишина Вікторія, студентка 1-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Корекція пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку в умовах діджиталізації»*

Крікун Анастасія, студентка 1-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Сучасна інклюзивна освіта в умовах діджиталізації»*

Поліщук Анна, студентка 1-го курсу магістратури факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова, спеціальність 016 Спеціальна освіта (логопедія). *«Засоби корекції мовленнєвих порушень у*

дітей дошкільного віку в мовах діджиталізації»

Петров Олег, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Соціальні мережі в інформаційноаналітичній діяльності»*

Панаско Марина, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Інтернет-технології в інформаційноаналітичній діяльності»*

Панаско Поліна, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Інформаційні ресурси в інформаційно-аналітичній діяльності»*

Кіберча Андрій, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Роль інтернет-комунікацій у становленні інформаційного суспільства»*

Демчук Дмитро, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Блог як складова системи документно-інформаційних комунікацій»*

Вороненков Максим, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Особливості комунікаційного впливу різних видів ЗМІ»*

Жабченко Катерина, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Підвищення ефективності комунікації за допомогою використання сучасних месенджерів»*

Палій Анастасія, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Еволюція суспільних комунікаційних систем у XXI ст.»*

Стельмах Андрій, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Цензура як інструмент комунікаційного впливу»*

Медушевська Олександра, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Поєднання соціальних мереж та сервісів»*

Google»

Хильчук Лілія, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Розвиток документно-інформаційних комунікацій у контексті формування світового інформаційного простору»*

Кірюхін Богдан, студент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *«Засоби проведення інформаційної війни»*

17.30 – 18.15 - відкрите засідання філософського клубу «Мінерва» на тему «Homo Digitalis?»

18.15 – 18.30 – Дискусії, обговорення, завершення круглого столу

Участь та друк тез безкоштовні за рахунок фінансування в рамках Жана Монне Проєкту «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку» Erasmus+ Jean Monnet Project “European Values of Diversity and Inclusion for Sustainable Development” (EVDISD) 620545-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-PROJEKT. Зазначений проєкт фінансується за підтримки Європейської Комісії. Публікація та захід відображають точку зору лише авторів і Комісія не може відповідати за будь-яке використання інформації, яка в них міститься. The European Commission's support for the production of this event and publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ОБРАНІ ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

(публікуються в авторський редакції)

ФЕНОМЕН ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Артімонова Тетяна Петрівна,
к.ф.н., доцент кафедри логопедії та логопсихології
факультету спеціальної та інклюзивної освіти
НПУ імені М.П.Драгоманова.
ORCID [0000-0002-6073-6963](https://orcid.org/0000-0002-6073-6963)

В умовах сьогодення діджиталізація та дистанційне навчання стало нормою, а не лише однією з форм навчального процесу. В даному контексті освітнє середовище відповідним чином трансформувалося: і в культурному, і в управлінському, і в педагогічному, і в соціально-комунікативному і т.д. сенсах. Завдяки діджиталізації, дистанційному навчанню і не тільки, освітнє середовище сформувало ознаки полікультурності, перетворивши їх у феномен. Трансформація освітнього середовища під впливом багатьох соціокультурних викликів та глобальних процесів створює прецедент щодо необхідності проведення теоретичного аналізу феномену полікультурності в освіті.

До початку пандемії COVID-19 та запроваджених карантинних заходів по всьому світу дистанційна форма навчання і діджиталізація вважалася однією з форм штучно створеного освітнього середовища на засадах дидактичних принципів, програмних засобів навчального призначення та можливостей глобального Інтернет-зв'язку. Нині діджиталізація та дистанційна освіти стали панацеєю та вимушеною мірою реальності – одночасно. Виникає питання: яких ознак набуде феномен полікультурності освітнього середовища й освіта взагалі в сучасних умовах?

Явище полікультурності освіти аналізується в роботах закордонних та вітчизняних вчених, серед них: Дж. Бенкс, В. Габдулхаков, Л. Гончаренко, Т.

Синьова, Л. Хомич., Л. Султанова., Т. Шахрай та інші.

Можливості, перспективи, проблематика використання діджиталізації і дистанційної форми навчання та створення відповідного освітнього середовища розглядається в роботах педагогів, філософів, психологів, дослідників у сфері ІКТ та програмних засобів, а саме: О. Абакумової, В. Бикова, І. Блощинського, О. Кивлюк, М. Смульсона, Ю. Машбиця, М.І. Жалдака, Р.Наррісон, Дж.Л. Мур, та інших.

Створення і функціонування освітнього середовища в умовах дистанційного навчання не є новацією. Ще в 1969 році у Великій Британії було засновано “Відкритий університет” з дистанційною формою навчання. Т. Пилаєва [2] досліджуючи історію світового розвитку дистанційної освіти констатує, що дистанційна освіта є наслідком та результатом процесів глобалізації, інтеграції, демократизації, інформатизації, що відповідає модерним потребам суспільства та посідає почесне місце на ринку освітніх послуг.

З точки зору сучасного філософського напрямку “Філософія освіти”, що є одночасно і рефлексією, і імперативом, і феноменом, і світоглядом - дистанційна освіта “запрограмована” вирішувати певний ряд фундаментальних та прикладних завдань соціокультурного характеру. В цьому контексті дистанційна освіта розглядається як елемент загальної теорії соціалізації та інституалізації освіти, де дистанційна форма навчання виконує різні функції та завдання. Крім того, філософія надає можливість дослідити антропологічний, онтологічний, епістеміологічний, феноменологічний, ціннісний, екзистенціальний, етичний аспекти дистанційної освіти. “У суспільстві дистанційна педагогіка розглядається і як входження людини в світ, і як осягнення людиною сенсу буття, і як створення власного образу, і як пробудження духовності” [1, с. 60]. Отже, філософія освіти дозволяє розглянути освітній процес не тільки як множину теоретичних, методичних, дидактичних принципів, а як систему, що формує світогляд.

“Полікультурна освіта - це ідея чи концепція, освітня реформа, рух і процес” , дослідник Дж. Бенкс розглядає полікультурну освіту як ідею, що незалежно від статі, сексуальної орієнтації, соціального класу, етичних, расових, фізіологічних чи культурних особливостей дозволяє всім суб’єктам освітнього процесу мати рівні можливості. Крім того акцентує увагу на тому, що задля впровадження та ефективного функціонування полікультурної освіти відповідні заклади та освітні установи повинні бути реформовані, а своєрідна різноманітність сприятиме збагаченню нації, її культури, розширенню світогляду, формуванню загальнолюдського ціннісного потенціалу, толерантності тощо.

“Мета полікультурної освіти полягає в гармонійному розвитку майбутнього фахівця - особистості, яка була б здатна до активної життєдіяльності в багатонаціональному й полікультурному середовищі, що володіє розвиненим почуттям розуміння й поваги до інших культур, уміннями жити в злагоді й спокої з людьми різних національностей, рас, вірувань” [3, с. 214].

Виклики сьогодення вимагають переосмислення ролі та значення феномену полікультурності освітнього середовища, що набуває концептуальних форм, а невинний розвиток цифрових інформаційно-комунікаційних технологій, діджиталізації, дистанційного навчання та їх активне використання в освіті та інклюзії, відповідним чином, впливають на форми, методи, засоби, значення дистанційної освіти та її перспективні можливості.

Теоретичний аналіз феномену полікультурності освітнього середовища в умовах діджиталізації дозволив концептуалізувати ряд положень. По-перше, полікультурність освітнього середовища є цілісне явище, що інтегрує в собі різноманіття різних культур, освітньо-педагогічних традицій та соціального досвіду. По-друге, в сучасних умовах пандемії COVID-19 та запроваджених карантинних заходів функціонування полікультурного освітнього середовища в умовах дистанційного навчання та діджиталізації є складним завданням

враховуючи комунікаційну стереотипність, цифрову нерівність, індивідуалізаційно-ціннісне сприйняття, стандартизованість та універсалізованість програмних продуктів, усвідомлення власної унікальності на фоні узагальненого тощо.

Список використаних джерел

1. Грязнова, ЕВ & Скопинцева-Седаш, ОЮ 2015. 'Дистанционная педагогика как научное направление в философии образования', *Педагогика и просвещение*, № 1, с. 59- 66.
2. Пилаєва, Т. 2016. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. Наукові записки', Випуск 147, *Серія: Педагогічні науки*, Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, с. 114-117.
3. Синьова, ТВ, Алексєєва, ЛІ & Алексєєв, МЕ 2016. *Педагогічні умови розвитку полікультурної взаємодії студентів у навчально-виховному процесі вишу*. [16 Січень 2021].

ІДЕНТИЧНІСТЬ ПЕРСОНАЛЬНА, ГРУПОВА ТА НАЦІОНАЛЬНА: МОЖЛИВОСТІ І ЦІННІСНІ ВИКЛИКИ ЕПОХИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Валєнса Ганна Анїбалівна,
к.філос.н., докторантка
НПУ ім. М.П. Драгоманова

Ціннісні зрушення в сучасному світі, пов'язані з розвитком цифрових технологій, ставлять перед людством питання граничного характеру зокрема через те, що опосередковують усі інші зрушення - економічні, соціальні, екологічні, психо-соціальні тощо.

Три слова, які стосуються теми диджиталізації і які не варто плутати. **Цифровізація** або оцифровка (англ. digitization), як переведення інформації з аналогової у цифрову форму. [3]

Диджиталізація (англ. digitalization) - передбачає автоматизацію процесів і ролей, зміну соціальних структур навколо цифрових об'єктів і комунікацій. Так наприклад диджиталізація в бізнесі передбачає часто повну зміну бізнес процесів і це впливає на ринок праці, на те що і як роблять люди, як отримують роботу і за що їм платять.

Цифрова трансформація (англ. digital transformation) - яка виходить за межі диджиталізації, оскільки передбачає зміну оргструктури і механізмів управління організаціями на основі цифрових технологій. В бізнесі це означає стратегічні зміни з орієнтацією на клієнта, необхідність гнучкості і принципової зміни підходів у ринковій діяльності - пише Forbes. Фактично така повна орієнтація на клієнта робить компанію цілком орієнтованою на повсякчасні зміни - «зміни стають основною компетенцією» [2]

Як бачимо, ці три шари «навколо» диджиталізації мають відтінки. Менше з тим усі ці три поняття часто можуть використовуватися одне замість одного без чіткого розрізнення. Зокрема слово «диджиталізація», як своєрідний «середній» тремін, найчастіше застосовують в якості заміника двох інших. Цифрові технології, отже, привносять **наскрізні структурні зміни** у соціальний устрій і економічні процеси, що тягне за собою трансформацію життя людей, а відтак - зміну їх механізмів самоідентифікації. Звертаючись до наукового доробку Еріка Еріксона, американського психоаналітика, який ввів у обіг поняття ідентичності як суттєве на суспільному рівні, зазначимо два психологічні аспекти, що їх вплив на соціальне ціле є на наш погляд найважливішим в контексті диджиталізації. **Перший аспект** стосується юнацького віку, в якому формується ідентичність шляхом інтеграції всіх значущих для психіки ідентифікацій періоду дитинства. [8, с.170] **Другий аспект** - це чотири «виходи» з періоду кризи ідентичності або «стани», які узагальнюють усе розмаїття варіантів самоідентифікації, що їх може досягти юна, а відповідно і доросла людина:

1. Дифузна, розмита ідентичність - стан «до» вибору ким бути, невизначеність
2. Неоплачена ідентичність - передчасно і неусвідомлено обрана ідентичність
3. Відстрочена ідентичність (мораторій) - відтягування остаточного вибору
4. Досягнута ідентичність - визначеність стосовно власних ролей, самореалізація

Діти, підлітки і юнаки опановують сучасні технології набагато легше, ніж жителі доцифрової епохи. Ідентифікація з екранами телефонів, планшетів і комп'ютерів, розуміння функцій і навігації в екранному просторі - дається їм природно, разом з відчуттям легкості і зручності в контакті з будь-якою інформацією, що вільно доступна з різних куточків світу і різних областей знань - миттєво та одночасно. Цінність такої інформаційної свободи всотується фактично з народження і є чимось природним для нових поколінь, що не вимагає додаткових зусиль і надається «за замовчанням». Ця різниця поколінь по відношенню до дяджиталізації була яскраво відмічена вже на початку XXI століття у відомій статті «Цифрові аборигени, цифрові іммігранти» Марка Пренски [5]. Факт «бути народженими» в цифрову епоху надає молодим поколінням сьогодні безпрецедентну перевагу в технологічному світі. Але звернімо увагу на зрушення в плані ідентичності і стосунків підпорядкування. Репресивність у стосунках поколінь, властива індустріальній епосі, відходить сьогодні у минуле. Лише старші особи, які володіли раніше досвідом і достатніми виробничими ресурсами диктували молоді куди варто вкладати свої сили, як управляти складними машинами, що буде або не буде визнано та винагороджено. Така репресивність вимагала швидкого дорослішання, принаймні позірного, оскільки ідентичність дорослого винагороджувалася соціальною повагою, визнанням, долученням до вищого суспільного кола, довірою, і відтак - фінансово. Гегемонія традиції і страждання молоді людини

на тлі утиску ідентичності стереотипами суспільства - була темою літератури кілька століть. Сьогодні ситуація змінюється і велику роль в цій зміні грає новий економічний статус молоді як виробничого потенціалу в цифровому світі. Тепер онуки навчають дідусів і бабусь як користуватися складними для них онлайн-сервісами, технологічні стартапи і їх молоді автори отримують фінансування, співставне з колишніми гігантами індустрій. Молодість, з одного боку, завжди мала фізичні переваги перед старшими поколіннями - здоров'я, наснага, енергія. Але зараз до цих очевидних біологічних переваг додається технологічна вправність та швидкість реакції і здатність миттєво опанувати та користуватися диджитальними новинками, генерувати і створювати нові продукти, більшість з яких - цифрові. Одже, тут маємо справу з прогресивним аспектом самоідентифікації, який допомагає формувати «досягнуту ідентичність» (за Еріксоном) в умовах диджиталізації. Окрім того сильною стороною сучасних технологій стосовно теми ідентичності є доступна, безпечна і швидка комунікація між людьми з різних куточків світу, що дозволяє набагато активніше ніж раніше створювати групи за інтересами та цінностями, отримувати місце роботи або простір дозвілля, здобувати приналежність та досягати визнання. Також можливість експериментувати з різноманітними конфігураціями віртуальних особистостей, онлайн-аватарами, проживаючи в мережі кілька ролей та сценаріїв одночасно - стимулює творчість у пошуках себе самого. [6] Фактично однією з причин успіху диджиталізації є та **свобода ідентичності**, включно з аспектами приватності, автономності і незалежності, яку вона надає в соціальному просторі.

Разом з тим кожен технологічний прорив у період активного його опанування є суперечливим і доволі небезпечним. Існують «пастки» цифрового світу - ризики для здоров'я дітей, юнаків і дорослих через надмірне залучення у штучний простір та ігнорування природних тілесних потреб, а також залежності від цифрових благ - як зокрема ігрова. Тут, як і в інших процесах ідентифікації, велику роль грає спосіб комунікації між людьми. Головним

викликом диджитального світу є саме колосальний комунікативний і експресивний потенціал цифрових технологій. Адже доступність яскравої, зручно оформленої інформації та сурогатів спілкування (інтерактивні ігри, боти) - є наразі простим заміником більш складного людського спілкування наживо. Як результат цього впливу диджиталізації та інших пов'язаних соціальних явищ - зменшення часу на спілкування батьків та дітей, формалізація контактів між людьми за рахунок опосередкування технічними засобами, високі вимоги до швидкості реакцій та брак часу для глибинних усвідомлень, фейковість новин - маємо справу з поринанням користувачів у віртуальний світ, сповнений штучними фантазійними образами, з якими так легко та приємно ідентифікуватися. Ці явища відтягують формування зрілої ідентичності, відстрочена ідентичність стає реальністю. Молоді люди обирають якомога довше не визначатися, щоб не втратити якісь інші можливості, що ними сповнений як цифровий світ, так і реальний світ, трансформований диджиталізацією. Передчасне самовизначення може завадити рухливості і готовності змінити професійні, культурні та особисті вподобання. Тому такими актуальними стають проблеми людської взаємодії сьогодні й інструменти, здатні подолати цифрову ізоляцію. Зазначимо, що разом з розвитком цифрових технологій стають все важливішими задачі розвитку **гуманітарних технологій**, покликаних захищати простір людської взаємодії, щоб зрештою «залишатися людьми» в цьому складному сучасному світі. Серед таких інструментів наразі розвиваються всі види підтримуючих професій, такі як психотерапія, коучінг, медіація, фасилітація, діалогові практики. Також сам стиль управління в сучасних компаніях стає все більш гнучким, застосовуються способи взаємодії між людьми, які підкреслюють цінність кожного працівника в команді і важливість продуктивної співпраці. Agile-менеджмент (з англ. *Agile* — «рухливий», «спритний», «еластичний»), який все більше застосовується зараз у сфері високих технологій, передбачає принципи командного прийняття рішень, залученості кожного працівника, результативність і постійне

тестування результатів, усвідомлене ставлення до часу, потреб клієнта і продуктивності тощо [1]. Тема групової цифрової взаємодії, як і нової якості групи ідентичності, активно постала у період корона-кризи та необхідності працювати на віддаленні для великої кількості співробітників одночасно по всьому світу. В цьому плані характерною є публікація Девона Мерфі під назвою «Робота вдома зробила мене людиною» [4], де наведено приклади того як вимушений перехід до формату віддаленої роботи якісно покращив стосунки людей з собою та близькими, надавши нові способи професійної та особистісної ідентифікації.

Всі описані процеси мають як фасад, так і зворотний бік для користувачів будь-якого віку. Опанування технологій дорослими і старшими людьми, а також тими, хто незалежно від віку не має доступу до цифрових благ, є складним і повільним - кількість «цифрових іммігрантів» у світі поки ще дуже велика. Саме тут ми бачимо щільний зв'язок теми ідентичності і проблем рівного доступу до ресурсів - в даному випадку інструментів диджиталізації. Фактично йдеться про нові типи нерівності і різні види депривації та експлуатації, які не були відомі раніше. Тож виклики дифузної ідентичності, розмитості, нерозуміння «хто я у такому вимогливому та швидкому диджитальному світі?» постають зараз і перед цілком зрілими людьми, які свого часу мали досягнуту ідентичність.

В українському контексті важливими є реакції людей і спільнот на процеси цифрової трансформації національного рівня. Прикладом є досвід електронного словника “Мислово”, створеного у 2012 році з метою фіксації неологізмів, сленгу та інших проявів сучасної української мови. 8 років поспіль цей сайт обирав «слово року» [7], маючи за критерії популярність та соціальну значущість в країні. В 2019му таким словом року виявилось слово «диджиталізація», у 2020му - «коронавірус». Вочевидь популярність диджиталізації пов'язана зі створенням в 2019му Міністерства цифрової трансформації України та декларуванням осучаснення і «омолодження»

державної політики в країні, зокрема завдяки програмі «Держава в смартфоні» та порталу державних послуг онлайн «Дія». Слово «диджиталізація» перемогло в рейтингу інших популярних того року слів, більшість з яких були політичного змісту. А це аргумент на користь того, що на рівні суспільної свідомості та національної самоідентифікації українців технологічність передує політичним визначенням та інтересам. Таким чином стає відчутно, що громади і громадяни на національному рівні не лишаються осторонь передових технологічних змін - і відгукуються на цифрові інновації та беруть участь у їх втіленні як усвідомлені жителі сучасного диджитального простору.

Список використаних джерел

1. Agile-management <https://uk.wikipedia.org/wiki/Agile-%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82>
2. Bloomberg Jason, Digitization, Digitalization, And Digital Transformation: Confuse Them At Your Peril, Forbes, <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/?sh=a6890982f2c7>
3. Digitization <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitization>
4. Murphy Devon, Working from home made me more of a person. <https://blog.dropbox.com/topics/work-culture/working-from-home-made-me-more-of-a-person>
5. Prensky Marc, Digital Natives, Digital Immigrants <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

6. Мамедов А. Коркія Е. «Идентичность в виртуальной реальности: новые альтернативы» http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2017/2/sociology/mamedov-korkiya.pdf
7. Слово року, онлайн-словник «Мислово» http://myslovo.com/?page_id=4634
8. Эриксон Эрик. Идентичность: юность и кризис. 2-е изд. — Общ. ред. и предисл. Толстых А. В. — М.: Прогресс, 1996. — 344 с. — ISBN 5-01-004772-1.

**DEVELOPMENT OF SOCIAL RESPONSIBILITY ON THE BASIS OF
DIGITALIZATION IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Dielini Maryna M.,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the department of
Production and Investment Management
NULES, Ukraine
maryna_dielini@nubip.edu.ua

The value of responsibility to society is one of the leading in the EU, as it becomes the foundation for the development of other values: cohesion, inclusion, tolerance, equality etc. Social responsibility can be represented as responsibility for their actions to society. Based on the fact that sustainable development involves caring for future generations, social responsibility is an unconditional attribute of sustainable development. Social responsibility can be applied as to an individual as well as to business, state, society. Given current trends, the process of digitalization can be observed in combination with social responsibility. If we consider digitalization as a process of transition to digital technologies, the combination of this process with social responsibility can be envisaged in several directions.

Firstly, the process of digitalization of enterprises or the state is socially responsible, because it reduces the time to perform services or production, increases the efficiency of workers, improves working conditions and quality of services. Digitalization can also concern not only the introduction of a system of communication with the client in the production or performance of public services, but also the establishment of an enterprise management system that automates all system management processes. Secondly, digitalization should take place on the basis of social responsibility, which provides for such digitalization, which does not harm the environment, which is convenient and comfortable for the employee, consumer and manager.

In addition, from the point of view of responsibility, we should understand that any digitalization process poses a threat to the release of people, i.e. the loss of labor, because the need for such a large number of employees is lost. Therefore, when we decide to modernize the work of our company (private or public authority), we have to take responsibility for it and provide maximum protection to subordinates. All this takes into account the principles of sustainable development, as responsibility to the present generation lays the foundations for future generations.

ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНІЙ ЗГУРТОВАНОСТІ У ЕПОХУ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ.

Заможський Андрій Борисович,
аспірант НПУ ім. М.П.Драгоманова
a.b.zamozhskyi@npu.edu.ua
orcid.org/0000-0001-7045-7231

Соціальна згуртованість суспільства є важливою характеристикою не тільки як для розвитку суспільства загалом, а й для розвитку кожної окремої особистості.

Політичною стратегією Ради Європи в 2010 році прийнято програмний документ– «Європа 2020. Стратегія розумного, усталеного та інклюзивного

зростання» (A strategy for smart sustainable and inclusive growth 2010). В цих та деяких інших нормативних актах соціальна згуртованість оцінюється як головний напрям соціальної політики в Європі і визначається як багатопланове явище, що передбачає включення всіх громадян та їх участь в економічному, соціальному, культурному і політичному житті. [1]

Людство пройшло великий шлях, від мови жестів до сучасних засобів комунікації. Кожен етап розвитку приносив свої зміни в суспільство, і надавав переваги тим, хто прийняв ці зміни, і створював проблеми тим, хто такі зміни відкидав.

Якщо діджиталізацію розглядати з точки зору економічних процесів, то вона в першу чергу розглядається як створення нових можливостей та конкурентних переваг.

Необхідність у діджиталізації зумовлюється прагненням до постійного удосконалення процесів, а з боку компаній - покращення власного конкурентного становища на ринку, що в свою чергу позитивно впливає на економіку країни та її інвестиційну привабливість. У цифровому світі виграють ті компанії, які мають змогу запропонувати таку цінність, яка б повною мірою задовольняла попит споживача (Лігоненко Л. О., Хріпко А. В., Доманський А. О. Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях.) [2].

Розвиток діджиталізація в країні є важливим чинником, який впливає та визначає темпи розвитку підприємства та країни в цілому. Так як цифрова трансформація сприяє підвищенню мотивації працівників, економії часу, спрощення бізнес процесів, то від цього виграють як споживач, так і компанія (Олена Савицька. Владислав Салабай. Діджиталізація управління бізнесом підприємства) [3].

Але для людства, разом зі зміною економічних відносин, діджиталізація загалом змінює форми комунікації в суспільстві.

В першу чергу, диджиталізація спростила передачу інформації. Якщо до недавнього часу, кількість інформації була, окрім особистісного спілкування, обмежена книжками, газетами та журналами, потім до цього додалося радіо, а ще пізніше телебачення, то на сьогодні будь хто може зробити свій канал за допомогою соціальних медіа. Як наслідок, збільшилась кількість інформації. Але кількість не гарантує якість. І якщо, ще у досить недалекому минулому, щоб інформація дійшла до загалу, вона повинна була пройти декілька фільтрів, то сьогодні фільтрувати інформацію може лише кінцевий споживач інформації. І саме вміння відрізнити корисну інформацію від неякісної/загрозливої/маніпулятивної буде однією з головних цінностей майбутнього суспільства.

Разом зі зміною кількості і якості, зміна форми може суттєво впливати на якість комунікації. Якщо донедавна людство здебільше спілкувалось в живу, і окрім каналу сприйняття мови, у співрозмовника була можливість звернути увагу на міміку, жестикуляцію, емоційний стан, тощо. То спілкування, наприклад у чаті або менеджері, не дає таких можливостей.

При живому спілкуванні, при знайомстві, відбувалася підсвідома оцінка співрозмовника. Йшов пошук спільних цінностей, на яких будувалися майбутні стосунки. В епоху діджиталізації, пошук спільних цінностей ускладнюється, за рахунок зміни каналів зв'язку. Як приклад, в мережі «Фейсбук», окремими користувачами, крапка в кінці речення є образою або агресією.

З одного боку, людство лише починає свій шлях у цифровий світ, і тільки намагає цінності нової епохи діджиталізації, але ці пошуки вже перейшли рамки цифрового світу і перейшли у юридичну площину.

«Нова цифрова реальність впливає на розвиток державних і суспільних інститутів, а також на правовий статус особи. Проблема захисту фундаментальних прав і свобод користувачів Інтернету стає умовою подальшого розвитку інформаційного суспільства, оскільки постійно зростає

кількість людей, які пов'язані зі створенням, зберіганням, переробкою і розповсюдженням інформації. Крім того, інформаційне суспільство також створює нові права людини, так звані інформаційні права і свободи (digital rights), які охоплюють сукупність правомочностей людини у сфері застосування інформаційних технологій і сервісів, виробництва і забезпечення захисту інформації, а також доступу до Інтернету» (Бочарова Н. В. Проблеми створення міжнародного білля про права людини в інтернеті.) [4].

Ці, та й багато інших цінностних питань цифрового світу, як особистісних, так і суспільних, ще чекають свого вирішення. Саме ці рішення і будуть багато в чому визначати світ майбутнього. Діджиталізація вже змінила світ, і буде змінювати його ще більше в подальшому.

Список використаних джерел

1. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth (2010). ec.europa.eu. Retrieved from http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm [in English].

2. Лігоненко Л. О., Хріпко А. В., Доманський А. О. Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. №22. URL : <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2018-22-4555> (дата звернення 03.04.2020).

3. Олена Савицька. Владислав Салабай. Діджиталізація управління бізнесом підприємства в контексті розвитку індустрії 4.0 в Україні. І Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи». 2020.

4. Бочарова Н. В. Проблеми створення міжнародного білля про права людини в інтернеті. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 30 березня 2021 року)

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ЗАГРОЗИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Кобринський Дмитро Юрійович

викладач філософії, м. Берегово

dmitro.kobrinski@gmail.com

На сьогоднішній день діджиталізація стає трендом в усіх сферах соціального життя, в економіці, медіа, освіті і побуті. Поряд з простою констатацією, що діджиталізація є необхідним, природним етапом прогресу людської цивілізації неявно передбачається, що саме цей цифровий прогрес і є стрижневою складовою цього розвитку, є новим смислоутворюючим центром модерного суспільства, а відтак і базовою характеристикою сучасної людини.

Відповідно, концепти людини попередніх епох можна вважати історичними і такими, що поглинаються більш об'ємним і відповідним часу образом людини прогресивної, долученої до світу інформаційних технологій. Людини, що прагне до набуття нових когнітивних якостей і стає не тільки частиною, а й творцем нового світу, світу, де реальність межує з віртуальністю, а, можливо, стає лише одним з проявів віртуального.

Долученість людини до божественного або до природного світів стає лише попереднім історичним етапом історії людства. Віртуальні практики: освітні, творчі, фінансові, комунікативні, ігрові тощо стають все більш значущими в сучасному світі. А отже заповідники соціальних та антропологічних практик, якими були релігійні заповіді чи уявлення про природне в людині і соціумі, зокрема, про натуральні права людини і природне право, стають лише архаїчними спогадами. У цієї Нової людини – Homo digital – немає чітких ознак, меж та обмежень. Вона може творити як віртуальні світи, так і свої віртуальні аватари у цих світах або долучатися на різних умовах до цифрових практик, що пропонуються іншими людьми, спільнотами, корпораціями або віртуальними гравцями різних рівнів.

Таким чином, говорячи дещо застарілою мовою, перед нами постає Гомункулус, тобто створіння, яке нагадує людину, але з'явилося не природним

шляхом, а вироблене за допомогою штучних засобів. Важливою відмінністю цього Голема від алхімічних чи кабалістичних родичів є те, що він з являється не сам, а є частиною нового світу, також діджиталізованого, як і він. І цей світ, поступово охоплюючи все нові і нові сфери колишньої соціальної реальності, витісняє і перетворює Людину Минулу на подібну до себе Людину Цифрову.

Однією з основних проблем, яка постає перед людством, є те, що незважаючи на все більш широке застосування цифрових технологій, ані ті, хто їх впроваджує, ані ті, хто долучається, не мають уявлення про зміни, які вони несуть світу, людству і Людині. На відміну від попередніх епох, де «володарі думок» формували певні правила співіснування людей і ідеї розвитку Людини, сьогодні ми постаємо перед задачею уявити, яким буде новий світ і Нова Людина, на основі кумулятивної суми все нових і нових цифрових технологій, що майже спонтанно з'являються кожного дня. .

Осмилення цього факту з філософської, футурологічної, соціологічної психологічної та інших перспектив, стає важливим завданням гуманітарної науки в цілому, бо кожний крок цифровізації в освіті – впровадження планшетів у початковій школі, управління – «держава в смартфоні», медицині, економіці, медіа, соціальній сфері – наближає невідворотність непередбачуваного цифрового світу і утвердження невідомого нам Homo digital, яким тим не менше поступово, але швидко стає кожен з нас.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ

Мельник Олена Сергіївна
кандидат технічних наук, доцент,
завідувачка сектору міжнародних
проектів СНАУ, ГО APREI

Настав час для посилення дій з декарбонізації світової економіки. ЄС

поставив собі за мету скоротити викиди на 55 % порівняно з рівнем 1990 року до 2030 року і стати кліматично нейтральним до 2050 року. Досягнення цієї амбітної цілі неможливе без послідовного впровадження сучасних технологій, зокрема цифровізації. Цифровізація надає енергетичному ринку більше прозорості, розширює можливості для співпраці, забезпечує даними для прийняття обґрунтованих рішень, удосконалює системи контролю, а також відкриває нові розумні можливості для екологічної політики. Технології цифровізації дають позитивні імпульси для соціокультурних та екологічних змін, тому є гарною альтернативою для існуючих, нестійких технологій, практик та систем.

Поряд з глобальним потеплінням, коронавірусною кризою, глобалізацією та демографічними змінами, цифровізація є однією з реальностей, які сьогодні формують наш світ. Цифровізація сама по собі не є ні абсолютно хорошою, або поганою для досягнення кліматичних цілей, все залежить від того як людство її використовуватиме. Наприклад, інформаційні технології можуть сприяти прозорості при визначенні екологічного сліду продукції. Однак ці зміни відбудуться повною мірою лише тоді, коли технології неминуче інтегруються у суспільство: в організаційні процедури, робочі процеси, поведінку людей, бізнес-моделі та політичні дії. Цифрові технології мають розвинути власний екологічний потенціал, перш за все там, де вони можуть докорінно змінити сьогодення: спосіб життя та стилі споживання, економічну діяльність чи організацію енергетичних систем, міст та транспорту.

Проте, є і інша сторона цифровізації. Очікується, що лише у період між до 2022 року глобальний трафік даних збільшиться приблизно до 400 мільярдів гігабайт на місяць. Лише за кілька років цифрова індустрія може спричинити більше викидів вуглецю у всьому світі, ніж увесь автомобільний склад. Все залежить від шляхів використання і політики впровадження. Цифрові рішення не є самоціллю, а екологічна політика цифровізації має бути цілісною і послідовною. Області застосування, в яких цифрові технології можна

використовувати в інтересах сталого розвитку, надзвичайно різноманітні: індустрія 4.0, дрони, блокчейн, штучний інтелект та ін. Цифрові рішення можуть сприяти адаптації до кліматичних змін, очищенню повітря, відновленню ґрунтів та збереженню біорізноманіття. Штучний інтелект допомагає переробляти більше пластикових відходів у пластик для виробництва. Розумний 3Д текстиль перетворює одноразові речі на міцний переробний продукт. Цифрові рішення для домашнього офісу, такі як системи відеоконференцій, створюють прийнятні альтернативи ділових поїздок. Це лише три з незліченних прикладів цифрової креативності для кліматичної нейтральності.

Декарбонізація та діджиталізація - це глобальні тенденції, які змусять усі галузі економіки кардинально змінити традиційні бізнес-моделі. Українські компанії також можуть отримати переваги в цифровій конкуренції, якщо бачитимуть цифровізацію як рушій стійкого розвитку. Тепер у них є вибір між реструктуризацією та коригуванням бізнес - моделі або поступовою втратою бізнес потенціалу. Тому перехід до моделі з низьким рівнем викидів вуглецю повинен стати важливим кроком у стратегії кожної компанії. Для реалізації такої зміни напрямку, окрім міжгалузевої співпраці між компаніями, потрібні конкретні кліматичної стратегії, вимірювані цілі, чітко визначені плани дій та звітності, що дозволять оцінити ефективність заходів.

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ ТА ІНКЛЮЗІЇ В ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Нестерова Марія Олександрівна,
доктор філософських наук,
професор, професор кафедри менеджменту
та інноваційних технологій соціокультурної діяльності
НПУ ім. М.П. Драгоманова
marja@nesterova.com.ua

Технології згуртованості, технології управління механізмами об'єднання, вибудови патернів спільної поведінки суттєво змінилися останнім часом. Перші масштабні зміни спричинила діджиталізація, в першу чергу, вони були пов'язані із Всесвітньою мережею Інтернет. Можливість спілкування з однодумцями з іншої частини земної кулі була доступною раніше тільки обраним – дипломатам, радистам, політикам, військовим. Але з появою «павутиння» телекомунікацій світ став не тільки глобальним, а й дуже локальним. Онлайн спілкування між пересічними людьми з різних країн та, навіть, континентів відкрило зовсім інші напрями і види соціальних комунікацій. Крім того, їх соціально-психологічна компонента також зазнала суттєвих змін. Можливість рівного доступу до мережі, анонімність, фактично, безвідповідальність в процесі комунікацій призвела не тільки до негативних наслідків (кіберзлочинності, кібербулінгу та ін.), а й до принципової зміни рівню інклюзії – як пов'язаною із нівелюванням фізичних обмежень, так і соціальних. Доступність комунікацій, можливість реалізувати власні задуми, товари та послуги, легкість пошуку однодумців та об'єднання в спільноти перетворило віртуальний простір на простір рівних і, фактично не обмежених, комунікативних можливостей. Але й в самому «Павутинні» сталися радикальні перетворення. Так, принципові зміни в Всесвітній мережі відбулися на зламі століть, коли розповсюдились методи створення інформаційних мереж, які прийняли за основу саме мережеву, віртуальну комунікативну ідеологію взаємодії. Можна відстежити «якісний перехід» до принципів спільнот, хоча і з величезним впливом окремого індивіда. Феномени окремих персоналій сучасної блогосфери, наприклад, вражають – повністю змінена ціннісна орієнтація вподобань, її місце зайняла рейтингова система кількості «фоловерів»-послідовників, кількості переглядів, тощо. Вочевидь, більш гучні, негативні, епатажні повідомлення мають суттєву перевагу за цими кількісними показниками. Потужність інформаційних впливів значно збільшилась завдяки

розробці нових видів інформаційно-комунікаційних технологій. Мультиплікація та ефект присутності – можливість безпосередньо створювати та багатократно редагувати інформаційні ресурси, їх контент. Контент може бути в тому числі і освітній, при чому форми його можуть суттєво відрізнятися від академічної, формальної освіти – це не тільки, а, скоріше, не стільки онлайн курси, а й відео, дописи в блогосфері, рекомендації на лендінгах (односторінкових міні-вебсайтах), або окремих навчальних платформах, порталах, тощо. Ефективне спілкування краще проходить в процесі отримання та обміну новою інформацією, отже, варіанти онлайн освіти можуть бути надзвичайно корисними для згуртування та розвитку спільнот. Принципи різноманіття та інклюзії в віртуальному середовищі, в першу чергу, освітньому, демонструються як найкраще. В реальному житті ці принципи реалізуються в країнах з демократичним устроєм - де не тільки пропагують цінності громадянського суспільства, а й реально контролюють дотримання принципів рівноправності, толерантності та інклюзії.

В основі нової методології згуртування, що виникла та миттєво поширюється, є технології, які забезпечують активне формування віртуальних спільнот - (virtualcommunities), в тому числі внаслідок організації спільної роботи в мережі (collaboration). Слід зазначити, що спільна робота була спочатку мейнстрімом віртуальних комунікацій, а потім до неї долучились і мережі знайомств, і різні види індивідуальних каналів, блогосфер, тощо. До технологій формування віртуальних спільнот насамперед належать однорангові мережі, спільноти (P2P) і соціальні мережі, що забезпечують синхронізацію процесів доставки інформації. Принциповою ознакою можна вважати відсутність ієрархії - дана технологія охоплює сукупність засобів і процесів, що підтримують комп'ютерні мережі, засновані на рівноправ'ї учасників. «У цю категорію спочатку входили різного роду пирингові мережі, мережі файлообміну; в неї також доречно включити соціальні мережі, які вибудовуються з використанням інформаційних технологій, - мережі

професіоналів, мережі знайомств, деякі види блогосфер» [1, с. 15]. Технологічні засади об'єднання людей можуть змінюватись, вдосконалюватись, але поки що головним принципом віртуального згуртування та інклюзії є відсутність ієрархії, рівні можливості, спільні цілі та цінності – ті ж принципи, що є базовими для згуртування спільнот в соціальній реальності. Можливості пошуку більш ефективних технологій соціальної згуртованості та інклюзії навряд чи будуть обмежені з технологічної точки зору, хоча і є певні складнощі з цифровізацію окремих регіонів чи країн (на жаль, Україна також має ці складнощі). Більш за все в технологіях розвитку соціальної згуртованості (в тому числі і віртуальних) потрібно фокусуватися на одній із, на мою думку, найважливіших Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) ООН – 17 Ціль, «Партнерство задля сталого розвитку». Але партнерство можливе в спільноті із спільними ціннісними засадами, зокрема, потрібен високий рівень довіри, а з цим в нашій країні є великі проблеми. «Соціальну згуртованість часто називають «клеєм», що тримає суспільство в єдності. Це поняття відноситься як до горизонтальних відносин між різними суспільними групами, так і до вертикальних відносин між людьми та владою. Слабкі зв'язки у будь-якому з цих вимірів можуть створювати проблеми. Слабка горизонтальна згуртованість часто призводить до конфлікту, тоді як результатом слабкої вертикальної згуртованості нерідко стає брак довіри між населенням та урядом» [2]. І саме це явище ми спостерігаємо зараз, особливо в період загострення через пандемію. При чому можливість подолання викликів пандемії лежить в тій же площині, як і розвиток соціальної згуртованості та інклюзії. І діджиталізація не заважає це робити, навпаки - потрібно використовувати позитивні моменти діджиталізації, адже саме вона може, хоч і частково, вирішити низку проблем, які виникли через «коронакризу» - обмеження мобільності, реального спілкування, соціального захисту, тощо. Підсумовуючи, в основі соціальної згуртованості та інклюзії лежить добровільне рішення людини брати участь у житті громади та дозволяти іншим членам спільноти також брати участь. Поки що віртуальні

спільноти підпорядковані тим же законам, законам довіри та спільного блага, вони також можуть впливати на розвиток реальних соціальних спільнот, що відповідає Цілям Сталого Розвитку ООН.

Список використаних джерел:

1. Тищенко В. И. Информатика сообществ: противоречия становления. Социальные сети и виртуальные сетевые сообщества: Сб. науч. тр. / РАН. ИНИОН. Центр социал.науч.-информ. исслед. Отв. ред. Верченков Л.Н., Ефременко Д.В., Тищенко В.И. – М., 2013. – 360 с. – (Сер.: Информация. Наука. Общество). ISBN 978-5-248-00644-1
2. Фоуані М. Об'єднання громад через соціальну згуртованість. Режим доступу:
<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/blog/2020/connecting-communities-through-social-cohesion.html>

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОШИРЕННЯ ЕКОЗНАНЬ ТА ЕКОСВІДОМОСТІ

Родінова Наталія Леонідівна,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри менеджменту та
інноваційних технологій
соціокультурної діяльності
НПУ ім. М.П. Драгоманова

Сьогодні соціальні мережі є не стільки середовищем, скільки засіб досягнення певних цілей. Використовуючи соціальні мережі, люди можуть змінити світ на краще, оскільки мережі можна використати як підсилувач, рупор, проте мережі стають й яскравим свідомством показу залученості людей, їх значної кількості й нагальності вирішення екологічних питань для сталого розвитку суспільства.

Завдяки соцмережам ми можемо в режимі онлайн обмінюватися відео,

фото реальних екологічних проблем, таким як: незаконна забудова, забруднення повітря та води, засмічення побутовими і будівельними відходами певного району/ міста/ регіону, вирубка лісів та осушення водойм, застосування пестицидів на полях, результати використання двигунів внутрішнього згорання, браконьєрство та торгівля рідкісними тваринами тощо. Це сильно впливає на наше розуміння та стимулює підвищення уваги, створення груп допомоги з простих людей, сусідів, чиновників до негайних дій. Таким чином, соціальні мережі допомагають стимулювати екологічний активізм за допомогою повідомлень, вживання гасел, відео, історій та фотографій про відповідальне ставлення до навколишнього світу.

Наступні пошукові слова використовуються у соціальних мережах, за якими можна знайти природоохоронні організації та акції: Greenpeace, UN Environment, National Geographic, World Wildlife Fund, Friend of the Earth тощо.

Так, наприклад, один проект, що перші дії якого зародились у 2008 р. в Естонії під назвою «Let's do it!», у подальшому охопив 180 країн. «Let's do it World» [1] є недержавною організацією та акредитованим партнером Програми ООН з навколишнього середовища, яка покликана об'єднати та дати можливість добиватися позитивних змін з метою більш розумного вибору у виробництві, споживанні та управлінні ресурсами. Також було засновано Фонд, що займається розробкою освітніх програм для стійкого розвитку на основі використання підходу «навчання на власному досвіді», проводять консультації з питань поширення інноваційних технологій. В Україні проект діє з 2014 року та займається реалізацією локальних й всеукраїнських проектів різної тривалості, завдяки яким об'єднано понад 3 млн. учасників з метою проведення толк. Організацією реалізуються проекти Всесвітній день прибирання, «Чисті пляжі разом!», «Зробимо Україну чистою разом!», цифрове прибирання, «Всеукраїнський форум взаємодії та розвитку», Всеукраїнський екологічний фестиваль «ЧистоFest» та інші. Сторінка екоруху «Let's do it Ukraine!» має 25,2 тис підписників в Instagram [2] та майже 15 тис. на Facebook [3].

Проте все одно не зникає питання чому ж люди не турбуються про екосистему? Дослідниками виокремлено наступні ключові причини:

1. Незнання - це блаженство. Людина за своєю природою часто лінується, ми – створіння звичок й сильно звикаємо до свого розпорядку дня. Більша частина нашого розпорядку засновується на звичках й створення нових звичок викликає труднощі. Таким чином, можна легко відмовитися від вироблення еконавичок тому, що це потребує певних зусиль. Варто просто почати рухатись, робити не великі кроки, а це допоможе поставити все на свої місця.

2. Незнання з чого розпочати. У випадку з будь-якими рухами важко визначити, що принесе зміни, а що – ні. досвід та приклад інших людей, які роблять значні кроки та зміни може розчарувати, адже свої не великі кроки не вражають. Тому варто розробити список усіх екодій та визначити, які можна вирішити найближчим часом.

3. Думка, що одна людина нічого не може змінити. Часто ми не бачимо одразу зміни, проте варто бути упевненим у своїх діях, які є частиною більш широкого руху.

Але щороку ситуація змінюється у кращу сторону й виникає наступне питання – чому ж люди надають перевагу залученню соціальних мереж для популяризації екознань та поширення екообізнаності? Дослідниками виокремлено наступні переваги використання соціальних мереж (Мал. 1). А також через те, що завдяки соціальним мережам з'явилась можливість впливати на формування громадської думки, використовувати мережі як мобілізаційний засіб з метою залучення масової підтримки.



Мал. 1. Переваги використання соціальних мереж [розроблено за джерелом: 4]

Одним з важливих етапів створення медіа повідомлень у мережі, наприклад екореклами, є кодування цільової інформації, що полягає у «зашиванні» інформаційної частини у матеріальний носій у вигляді тексту, художнього образу, символів. Так, ми можемо бучити в мережі рекламу харчових та косметичних екотоварів, ековідпочинку тощо. Факторами, що визначають спосіб та ефективність кодування та декодування можуть бути менталітет, соціальний рівень й, навіть, почуття гумору [5].

Тобто соціальні мережі сприяють поширенню інформації та знань з питань екології, відповідального ставлення до навколишнього світу. Соціальні мережі мають потенціал для охоплення широкого кола людей та можуть виступати в якості ефективного інструменту для підштовхування, мотивації користувачів до розвитку екологічно безпечного ставлення та участі в екологічно безпечних заходах. Соцмережі стали дуже корисним інструментом доступу до свідомості користувачів з метою поширення екологічно важливої інформації.

Ми можемо бачити як збільшується кількість компаній та знаменитостей, що діляться своїми ідеями через Facebook, YouTube, Instagram або Twitter. Наприклад, Грета Тунберг є гарним прикладом людини, яка через соціальні мережі стала глобальним символом захисту навколишнього середовища. Вона є активним користувачем Facebook, Instagram та Twitter, її #FridaysForFuture дає уявлення про те, як онлайн тенденції можуть заохочувати до змін. Інші знаменитості, що є присутніми у мережі, створюють власні фонди із захисту навколишнього середовища (приклад – актор Леонардо Ді Капріо). Також через соціальні мережі люди включаються у проведення «живих» акцій, виявляючи своє незадоволення (приклад – «Marche pour le climat» у Франції). Також можна згадати про блог та сторінку Instagram Інес Моро «Les Petits Gestes», що присвячена екології та змінам у екосистемі, яка розрахована на корегування звичок, за допомогою яких через невеликі щоденні зміни можна допомагати у покращенні екосередовища [6].

Також соціальні мережі використовують й знані природоохоронні організації, як Грінпіс, намагаючись привнести зміни у видимі процеси. Як приклад можна згадати випадок, коли Грінпіс почав збільшувати обізнаність своїх підписників щодо складових продуктів у батончиках KitKat від Nestle. Було виявлено, що Nestle використовує пальмову олію, отриману від компаній, що знищують індонезійські дощові ліси заради розширення площ плантацій. Звісно, організація могла звернутися до суду, проте широка громадськість не дізналась би про подібну ситуацію. Натомість почалось швидке поширення хештегу #kitkat, охоплення було величезним, люди дізнавалися про цю новину, почали запитувати у компанії-виробника думку. Тобто завдяки соціальним мережам люди об'єдналися та сприяли змінам у виробництві конкретного товару. Отже, подібний приклад показує, що інколи достатньо одного поширення, одного хештегу. Проте це не завжди спрацьовує. Іноді постає необхідність після репосту щось зробити, це може стати зміна звичок або організація / участь у масовому заході з метою залучення більшої кількості

людей до конкретної ідеї.

Соціальні мережі створили проблему, що називають «кліктивізм», коли людям подобається публікація або вони нею діляться й відчують, що вже все зроблено. Тому необхідним є відслідковування шляхів розв'язання важливих екологічних питань, а поєднання репостів, коментарів та участі у акціях стануть найкращими проявами турботи про екосередовище.

Сьогодні багато організацій, навіть урядів, також використовують платформи соціальних мереж для поширення інформації про екологічні проблеми. Ми маємо визнати, що існує сильний зв'язок між соцмережами та зміною рівня обізнаності про проблеми навколишнього середовища. Соціальні мережі слугують потужним медіаінструментом для поширення інформації про екологічні проблеми серед своїх користувачів.

Список використаних джерел

1. Сайт організації Let's do it! URL: <https://letsdoitfoundation.org/about-us/>
2. Instagram-сторінка Let's do it Ukraine. URL: <https://www.instagram.com/letsdoitukraine/>
3. Facebook-сторінка Let's do it Ukraine. URL: <https://www.facebook.com/letsdoitukraineeco/>
4. Сайт USAID. URL: <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/SMGuide4CSO.pdf>
5. Некрасова, М.А. Экологическая реклама в СМИ как социальный механизм обеспечения экологической безопасности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskaya-reklama-v-smi-kak-sotsialnyy-mehanizm-obespecheniya-ekologicheskoy-bezopasnosti>
6. Instagram-сторінка Інес Моро. URL: <https://www.instagram.com/lespetitsgestes/>

ЦИФРОВА КУЛЬТУРА: СОЮЗ ТЕХНОКРАТІЇ ТА СЕМІОТИКИ

Яценко Олена Дмитрівна
к. філос.н., доцент кафедри менеджменту
та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності
НПУ імені М. П. Драгоманова

Актуальність дослідження цифрової культури достатньо аргументувати тим широким спектром впливу, що чинить її розвиток на зміст і динаміку соціального життя. Цифрові технології спричиняють зміну ціннісно-мотиваційних установок людини, оскільки змін зазнає комплекс актуальних потреб індивіда та шляхів їхнього задоволення. Сучасна культура «культивує» потреби та прагнення задоволень, і цифрові технології надзвичайно ефективні в цьому контексті. З іншого боку, ці об'єктивні процеси є прийнятним ґрунтом для маніпуляцій свідомістю на будь-якому етапі людського життя, в будь-якій точці планети.

Відносно інформаційного суспільства та відповідного споживацького способу буття зазначають ілюзорність свободи та довіри, за аналогією перебування тварин в зоопарках: простір свободи у чітко визначених межах і встановленим порядком поведінки. Але це безпечний простір та ситий спосіб існування для тварин. За таких умов тварини повністю втрачають вроджені навички виживання в природі. Чи можемо ми на основі такої аналогії будувати прогнози про “норману аномію” поведінки adeptів цифрової культури, тобто руйнацію традиційних та сталих світоглядних установок та діяльності у зв'язку із пластичністю та варіативністю смислів та цінностей мережевого простору?

Американський філософ М. Хейм (Heim, 1993) у відомій праці “Метафізика віртуальної реальності” стверджує, що теоретичні принципи філософських систем Платона, або Лейбніца за допомогою сучасних технологій знаходять необхідний ресурс для втілення та реалізації. Іншими словами, віртуальна реальність є втіленням максимального абстрактного людського

розуміння світу, віхою для розуму та серця, шляхом до досконалості та доконаності. В якості такого шляху автор називає штучну мову комп'ютерного програмування: формалізовану, алгоритмічну та універсальну. Саме винайдення такої мови, що здатна поєднати в спільний зв'язок носіїв різних культур, різних наукових напрямків, різні за характером та порядком об'єкти є справжнім джерелом цифрової культури.

Із розвитком комунікаційних технологій пов'язує зміст соціокультурних трансформацій відомий теоретик філософії постмодернізму Пол Вірлію. Збільшення швидкості та кількості комунікацій, особливо у віртуальному вимірі, призводить до візуалізації культури та кліповості ментальних процедур, їх відносної автономності від часо-просторових координат реалізації.

Термін “цифрова культура” з'являється в публікаціях Ч. Гіра. У більшості дослідників не викликає сумнів доречність цього поняття до визначення активності людини в сфері інформаційних та медійних технологій. Проте революційність поглядів Ч. Гіра полягає саме в зауваженні нової якості сучасного стану культури, становлення її нової сутності та принципово нового формату існування. Грунтуючись на концепціях неомарксизму та інформаційного суспільства, Ч. Гір називає вихідною рисою сучасності новий формат комунікацій, що спричиняє вплив на всі сфери соціальної дійсності: від виробництва, розподілу і споживання до міжособистісних відносин та процедур самоідентифікації. Швидкість та масштабність комунікативних зв'язків трансформує формат процедур локалізації простору, встановлення каузальних зв'язків, дефініції сенсу предметів і процесів, імперативів людської поведінки та перебіг когнітивних процесів. Тому в просторі цифрової культури стикаються та конкурують різні типи дискурсу влади, означення та валідації. Такий мережевий та полісемантичний характер поля цифрової культури визначає складність становлення сучасної суб'єктивності, моделей та принципів зв'язку в експлікації соціальності та утворенні спільнот (наднаціональних, професійних, етнічних, регіональних, відповідно до кола

інтересів, а також стихійних). Крім того, формат цифрової культури вирізняється впливом на зміст діяльності в широкому сенсі, оскільки умовність цифрового існування посилює елементи емоційності сприйняття та експресивності реагування, гейміфікації та креативності оцінок та дій, відчуття безмежності можливостей, спроб, ресурсів, потенційних акторів тощо.

Цифрова культура, переконаний Ч. Гір, є функціональною єдністю технологічних артефактів та семіотичних систем, позначника та позначуваного, речі та її сутності, а тому такий світ є безпечним, зрозумілим та комфортним для людського існування. Проте, якщо в класичній метафізиці центральним елементом системи був суб'єкт, тобто індивідуальна свідомість, то віртуальність цифрового світу втілює шизоаналітичні принципи примату соціальної машини та технічних елементів функціональності її впливу. Відповідно, суб'єктивність сучасності вирізняється трансверсальністю, тобто є точкою перетину різних дискурсивних практик та наративних проєкцій, де множина сенсів не суперечить єдності, а стимулює стереоскопічність сприйняття та оцінок. Тому обґрунтованою є думка, що цифрова культура є простором конкурентної легітимізації смислу, цінності та норми.

До поняття цифрової культури близьким за змістом є поняття кіберпростору, що інтерпретують як інтерактивне середовище, продуковане комп'ютерними технологіями. Поняття цифрової культури тісно корелює з основними ідеологемами трансгуманізму, згідно яких весь сучасний світ детерміновано розвитком різноманітних технологій: ІКТ, робототехніка, нанотехнології, гена інженерія, технології віртуальної та доповненої реальності. Тому цифрова культура - це техногенний семіотичний простір, який створено людством в процесі перетворення навколишньої дійсності, штучний та довільний за своїми онтологічними характеристиками. Тому справедливою буде його оцінка як радикального та непослідовного в своїх оптимістичних алюзіях. Безперечно, що технології є продовженням адаптивних практик

людини до світу, але не створенням принципово іншого світу, іншого континууму людського існування.

Отже, діапазон інтерпретації цифрової культури варіюється між двома полюсами: від визнання цифрових технологій способом презентації бібліотек, музеїв, історичних пам'яток тощо до концепцій цифрової культури як нової соціально-антропологічної дійсності, зміст якої не вичерпується інструментальністю ІКТ.

Традиційний дискурс культури передбачає аналітику за трьома напрямками: семантичний рівень знань, смислів та цінностей; синтаксичний рівень соціальних зв'язків та сталих практик суспільної взаємодії; прагматичний рівень особистісного прийняття, контекстуальної доцільності та варіативності норми. І на всіх цих рівнях цифровізація культури чинить свій констатуючий вплив.

Культура як феномен означає, насамперед, смислову єдність людської діяльності, прагнення до форматування суспільного життя відповідно до ідеалів та цінностей, руху від наявного до повинного, від актуального до потенційного. Всі базові детермінанти культури: знак, символ, соціальні інституції, технології виробництва, ритуали і практики життєдіяльності є зовнішнім проявом, або експлікацією мрії про безпечне, справедливе, змістовне та щасливе життя. Технократичні концепції цифрової культури змушують переорієнтувати дослідницьку увагу з абстрактних визначень феномену до більш конкретних, історично, соціально та економічно детермінованих її конфігурацій, а отже, складають чітке уявлення про можливість проектування та моделювання бажаних форматів людського життя.

Список використаних джерел:

1. Gere, C. (2002) *Digital Culture*. London, Reaktion Books.
2. McCarthy, J. and Wright, P. (2004) *Technology as Experience*. Cambridge, Mass. London, The MIT Press.

3. *Digital Culture: The Changing Dynamics* (2008) / ed. by A. Uzelac and B. Cvjetičanin. Zagreb, Institute for International Relations.
4. *Digital culture: your competitive advantage* (2017). Microsoft Corporation. 25 p.
5. Rutten K. (2018) Participation, Art and Digital Culture. *Critical Arts. South-North Cultural and Media Studies*. 32(3). 1-8. DOI: <https://doi.org/10.1080/02560046.2018.1493055>
6. Deuze M. (2006) Participation, Remediation, Bricolage: Considering Principal Components of a Digital Culture. *The Information Society. An International Journal*. 22(2). 63-75. DOI: <https://doi.org/10.1080/01972240600567170>
7. Ferreiro S. (1997) Dealing with Diversity and Digital Culture. *International Information & Library Review*. 29(2). 237-245. DOI: <https://doi.org/10.1080/10572317.1997.10762432>
8. King L., Stark J. F., Cooke P. (2016) Experiencing the Digital World: The Cultural Value of Digital Engagement with Heritage. *Heritage & Society*. 9(1). 76-101. DOI: <https://doi.org/10.1080/2159032X.2016.1246156>
9. Briggie A., Mitcham C. (2009) From the Philosophy of Information to the Philosophy of Information Culture. *The Information Society. An International Journal*. 25(3). 169-174. DOI: <https://doi.org/10.1080/01972240902848765>
10. Luna S. M. Still Images? Materiality and Mobility in Digital Visual Culture. *Third Text*. 33(1). 43-57. DOI: <https://doi.org/10.1080/09528822.2018.1546484>
11. Lazzeretti L. (2020) What is the role of culture facing the digital revolution challenge? Some reflections for a research agenda. *European Planning Studies*. DOI: <https://doi.org/10.1080/09654313.2020.1836133>
12. Hall C. (2019) Digital Humanities and Italian Studies: Intersections and Oppositions. *Italian Culture*. 7(2: A Dossier of Scholarly Projects at the Intersection of Italian Studies and Digital Humanities). 97-115. DOI: <https://doi.org/10.1080/01614622.2019.1717754>

13. Ozgul B. A., McAvoy E. N., Gillespie M., O'Loughlin B. (2020) Shakespeare Lives on Twitter: cultural diplomacy in the digital age. *International Journal of Cultural Policy*. DOI: <https://doi.org/10.1080/10286632.2021.1901892>
14. Bunz M. (2019) The calculation of meaning: on the misunderstanding of new artificial intelligence as culture. *Culture, Theory and Critique*. 60(Issue 3-4: Culture & technics: The politics of Simondon's Du Mode). 264-278. DOI: <https://doi.org/10.1080/14735784.2019.1667255>
15. Goode L. (2010) Cultural citizenship online: the Internet and digital culture. *Citizenship Studies*. 14(5). 527-542. DOI: <https://doi.org/10.1080/13621025.2010.506707>
16. Taipale S. (2016) Synchronicity matters: defining the characteristics of digital generations. *Information, Communication & Society*. 19 (1: Understanding Global Digital Cultures). DOI: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1093528>
17. Schafer V. (2018) Interfacing counterculture and digital cultures: an interview with Geert Lovink. *Internet Histories. Digital Technology, Culture and Society*. 2(3-4). DOI: <https://doi.org/10.1080/24701475.2018.1526525>
18. Ziada H. (2020) The Digital Crowd. *Architecture and Culture*. DOI: <https://doi.org/10.1080/20507828.2020.1794419>
19. Weathers M. R., Hopson M. C. (2015) "I Define What Hurts Me": A Co-Cultural Theoretical Analysis of Communication Factors Related to Digital Dating Abuse. *Howard Journal of Communications*. 26(1). 95-113. DOI: <https://doi.org/10.1080/10646175.2015.988475>
20. Schiwy F., Antebi S., Fornazzari A. (2009) Digital media, cultural production and speculative capitalism. *Social Identities. Journal for the Study of Race, Nation and Culture*. 15 (3: DIGITAL MEDIA, CULTURAL PRODUCTION AND SPECULATIVE CAPITALISM). 291-296. DOI: <https://doi.org/10.1080/13504630902899010>

21. Hassan R. (2021) Analogue ontology and digital disruption. *Educational Philosophy and Theory*. 53(4). 383-392. DOI: <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1767075>
22. Leggett M. (2003) Charlie Gere's Digital culture. *Digital Creativity*. 14(4). 255-256. DOI: <https://doi.org/10.1076/digc.14.4.255.27883>
23. Baldwin M. (2020) The zoom-in culture of digitally-mediated identity. *Journal for Cultural Research*. 24(1). 53-68. DOI: <https://doi.org/10.1080/14797585.2020.1755506>
24. Паньшин, Б. Н. (2020) Факторы актуальности и понятие цифровой культуры. *Тенденции экономического развития в XXI веке* : материалы II Междунар. науч. конф., Минск, 28 февр. 2020 г. / Белорус. гос. ун-т ; редкол.: А. А. Королёва (гл. ред.) [и др.]. – Минск: БГУ. – С. 574-578.
25. Солдатова Г., Зотова Е., Лебешева М., Шляпников В. (2013) Интернет: возможности, компетенции, безопасность. Методическое пособие для работников системы общего образования. Ч. 1. Лекции. М.: Центр книжной культуры «Гутенберг».

Матеріали
Всеукраїнського круглого столу

«ЦІННІСНІ ВИМІРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ»

м. Київ, 10 вересня 2021 року.



Підписано до друку 22.09.2021 Гарнітура Times.
Умов. друк. арк. 2,56. Облік. видав. арк. 1,80
Наклад 300 пр. Зам. № 207
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.